

ДО ЮВІЛЕЮ ВЧИТЕЛЯ

12 ЛИСТОПАДА 2007 р. виповнюється 70 років від дня народження Володимира Кузьмича Михеєва – видатного вченого, одного з організаторів сучасних наукових досліджень на Слобожанщині, дослідника старожитностей раннього Середньовіччя Східної Європи. Він народився в передвоєнні роки у с. Лухівка Саранського р-ну в Мордовії в родині військовослужбовця, що деякою мірою визначило такі риси його характеру, як внутрішня дисциплінованість, цілеспрямованість, наполегливість, ініціативність, уміння чути й розуміти людей, доносити свою думку до кожного.

Ще під час навчання на історичному факультеті Харківського державного університету імені О.М.Горького (нині Харківський національний університет ім. В.Н.Каразіна) В. Михеєв виявив цікавість до древньої історії та археології. Його перша наукова публікація була присвячена пам'яткам передкіфського часу в басейні Сіверського Дінця, у чому виявився певний вплив його наукового керівника й учителя Б.А. Шрамко. Однак вже до кінця студентського років Володимир Кузьмич на все життя визначив основний напрямок самостійних наукових досліджень, спрямувавши свій, розум, волю та енергію на вивчення старожитностей салтівської археологічної культури VIII–X ст. Беручи активну участь у всесоюзних наукових конференціях у Москві (починаючи із другої половини 50-х рр. XX ст.), він здружився із представниками свого покоління, які згодом стали великими вченими й своїми роботами залишили значний слід в історії східноєвропейської археології, – В. Виноградовим, О. Гадлом, В. Гуляєвим, А. Хазановим та О. Шкурком.

Пройшовши довгий і складний шлях наукового і викладацького становлення від лаборанта Археологічного музею ХДУ та

аспіранта до професора, завідувача кафедрою і проєктора з навчальної роботи у своєму рідному ВНЗ, він захистив диплом, а потім кандидатську (1968) і докторську (1986) дисертації на тему соціально-економічного розвитку населення салтівської культури Подоння-Приазов'я, зробивши істотний внесок у вивчення ранньосередньовічних старожитностей півдня Східної Європи, і зокрема народів Хозарського каганату.

Майже піввіку Володимир Кузьмич проводить стаціонарні польові археологічні дослідження пам'яток раннього Середньовіччя, показуючи приклад наукового практичного довголіття й уміння організувати масштабні, комплексні дослідження із залученням широкого кола вчених і фахівців. Широке і представницьке коло пам'ятників, на яких він проводив розкопки: городища Теплинське, Сидорівське й Коробові Хутори, могильники – Нетайлівський, Червона Гусарівка та Червона Гірка, археологічний комплекс у с. Суха Гомільша. Разом із С.О.Плетньовою у рамках робіт радянсько-болгаро-угорської експедиції він відкрив і почав дослідження нині широко відомого Маяцького катакомбного могильника. Однак улюбленим пам'ятником для нього довгі роки залишалося городище Маяки у Слов'янському районі на Донеччині, де вченим проведено 5 найбільш плідних, на його думку, сезонів. Матеріали цих досліджень лягли в основу сучасного розуміння економіки лісостепової зони Хозарського каганату. В його експедиціях завжди було багато студентів, випускників, помічників та гостей. Цьому сприяла творча та демократична атмосфера його робочого колективу, спрямована на позитивне розкриття кожної особистості, що, врешті-решт, природно вилилось у створення власної наукової польової школи В. Михеєва. Чимало професійних

археологів, працівників навчальних та музейно-красознавчих закладів Слобожанщини пройшло через горнило його експедицій і назавжди пов'язали своє життя з вивченням історії рідного краю.

Володимир Кузьмич Михеєв – автор близько 100 наукових публікацій, серед яких варто виділити монографію “Подонье в составе Хазарского каганата” (1985), чотири випуски довідкового видання “Археологічні пам'ятники Білгородської області” (90-ті рр. ХХ ст., у співавторстві з О.Г. Дяченко); два навчальних посібники: “Археология железного века Восточной Европы: Древние славяне” (1989, разом з О.Г. Дяченко) та “Археология залізного віку Східної Європи” (2000, разом з Б.А. Шрамко).

Під керівництвом ювіляра підготовлено й захищено десяток кандидатських і 2 докторські дисертації. Володимир Кузьмич вмів керувати науковцями: не сковуючи енергії та ініціативи молодого дослідника, своїм критичним ставленням та методичними порадами В. Михеєв, як вмілий лоцман, вчить долати приховані рифи та водокрути бурхливого моря науки. Все це на теперішній час втілюється у створення харківської школи хозарознавства та болгаристики, до якої можна віднести В.С. Аксьонова, О.Б. Бубенка, В.В. Колоду, А.В. Криганова, В.В. Скирду, О.О. Тортику й ін.

Ще на зорі своєї наукової діяльності В.К. Михеєв багато сил віддав археологічному музею Харківського держуніверситету, через роботу в якому пройшла ціла плеяда вчених історичного факультету. Тому й не дивно, що, перебуваючи на посту проректора рідного ВНЗ, на базі колишнього навчально-допоміжного музейного підрозділу учений створив Музей археології та етнографії Слобідської України, який зараз очолює один із його учнів.

За плідну наукову діяльність у 1997 р. В.К. Михеєву було присвоєне звання “Заслужений діяч науки й техніки України”, у 2001 р. він став академіком Української академії історичних наук.

Вже багато зроблено. 70 років – вік досить поважний для науки, час підведення підсумків. Але Володимир Кузьмич й дотепер, як кажуть, “у темі”. Використовуючи свій величезний життєвий досвід, переборюючи інерцію часу й тягар багатьох почесних обов'язків, він продовжує польові дослідження, публікує свої роботи, пов'язані з археологією й історією Хозарського каганату, організовує і бере участь у наукових конференціях. Володимир Кузьмич організував й очолив редакцію “Хозарського альманаху”, де публікуються провідні археологи та історики-медієвісти, які вивчають раннє Середньовіччя півдня Східної Європи. Окрім того, вчений входить до складу редколегій періодичних видань Інституту сходознавства – “Східний світ”, “Сходознавство” та “Матеріали по археологии, истории и этнографии Таврии». Володимир Кузьмич вже багато років є членом спеціалізованих вчених рад із захисту докторських (кандидатських) дисертацій при Інституті археології та Інституті сходознавства ім. А. Кримського НАН України. З 2001 р. він завідує кафедрою історії Міжнародного Соломонового університету, будучи одночасно й директором Науково-дослідного центру хозарознавства. Дай Боже йому здоров'я, творчого натхнення й молодості в душі!

Сердечний уклін Вам, дорогий Учителю! Багато щасливих років бажають Вам Ваші учні й студенти!

ВІЧНИЙ УЧЕНЬ
к. і. н. **В.В. КОЛОДА**